

Det Anarkistiska Biblioteket

Staten

Peter Kropotkin

Peter Kropotkin
Staten

Tidningen Brand #43 1930

www.anarkistiskabiblioteket.se

Hur skulle våra förfäder någonsin kunnat utföra alla sina storverk om de försagt hakat sig fast vid de institutioner som existerade i Europa från femte till tolfte seklet? Kvarlämningar efter det reomerska kejsarrikets cesariska former, blandade med teokratiska former, som importerats från Orienten, verkade dessa döende institutioner från ett förgånget slaveri förkvävande på den livgivande andan av federalism och respekt för individualiteten som de människor fört med sig, som den gången kallades »barbarer» - skandinaver, galler, saxer och slaver. Var det till dessa murkna institutioner som de människor, som sökte frigöra sig, skulle haka sig fast, så som arbetarmassornas talesmän göra i våra dagar?

Tydligen icke! - Så snart städernas innebyggare voro befriade, strävade de genast, ända från första dagen, att genom sina »sammansvärjningar», det vill säga genom ömsesidig ed, skapa nya institutioner utom sina städers befästade murar. Det är till »församlingens», erkänd suverän och oavhängig enhet; till »gatan» och »kvarteret» eller »sektionen» (sammanslutning av »gator»), och å andra sidan till gillena, alla likaledes oavhängiga; till de organiserade och suveräna yrkena (följaktligen havande var och ett var sin »lagstiftning», sitt banér och sin milis) och till sist till forum, folkförsamlingen representerade »församlingarnas» och gillenas förbund, som man överlämnar organiseringen av de olika elementena av stadens liv. En hel serie institutioner, fullständigt motsatta den romerska statens och Orientens teokratiska stats anda, utvecklades på detta sätt under loppet av de följande tre eller fyra seklen.

Vem skulle kunna - så framt han icke föredrog att ignorera livet i denna epoks fria kommuner, så som våra statsförtjusta göra det, värdiga elever av våra förfäande statsskolor - vem skulle ett ögonblick kunna tvivla på, att det var dessa nya institutioner, härstammande fr. principerna om federalism och respekt för individualiteten, som tillät medeltidens kommuner, att mitt i tidens mörker utveckla den rika civilisationen, konsterna och vetenskapen sådan som vi finna dem i det femtonde seklet?

Till följd av förhållande som vi påvisat i vår studie: »Statens historiska gärning» (invasion av turkar, mongoler och morer och inre dekadans hos kommunerna) hade den kungliga militärstaten lyckats att etablera sig i Europa under loppet av det sextonde, sjuttonde och adertonde seklet, på de fria kommunernas ruiner. Men efter mer än tvenne sekel under denna regim tog den industriella och intellektuella bourgeoisie - först i England omkring 1848, och hundra-

fyrtio år därefter i Frankrike - ett nytt steg framåt. Den förstod, att det skulle bli absolut omöjligt för den att uppnå någon industriell, kommersiell och intellektuell utveckling - den universella utveckling som den redan då skymtade - om människorna skulle stanna under regeringen av en byråkrati, som växte upp kring palatsen där Ludvig XIV kunde säga: »Staten det är jag!» Efter Montesquieu förstodo bourgeoisiens tänkare - och det finns många framstående bland dem - att om industrien, handeln, uppfostran, vetenskapen, tekniken, konsten och den samhälleliga moralen någonsin skulle kunna uppnå den utveckling som var möjlig, och att massorna aldrig skulle komma ur det ohyggliga elände, som de låtit draga sig ned i, så länge som folkets öde låg i händerna på en hovkamarilla och på prästerskapet; icke så länge staten - herre över förgångna och framtida monopol - stannade i händerna på kyrkan och hovet med sina gunstlingar och favoriserade.

Vad gjorde därför den engelska och franska bourgeoisie, så snart krafterna tillät det? Inskränkte den sig till ett enkelt ombyte av dynasti, av regering? Inskränkte den sig till att skaffa en ny kung i en kunglig stat? - Alldeles icke!

Deras handlingens män föredrogo att draga massorna in i genomgripande ekonomiska revolutioner, hellre än att stanna i ett absolut kungaväldes stagnerande moras. Och genom dessa revolutioner förändrades i grund och botten de institutioner som utvecklats under det absoluta kungaväldet.

Bourgeoisien trodde till en början, att det var tillräckligt att reducera kunglighetens och dess omgivnings inflytande till noll och överföra makten från det kungliga palatsets och kyrkans män i händerna på dem, som kallade sig representanter för tredje ståndet. Men den övertygade sig snart om att detta var otillräckligt att man måste rasera hela den gamla regimen, att förändra, fullständigt omforma den samhälleliga byggnaden. Och när den såg kungaväldets hela omätliga makt resa sig, en makt som icke ville erkänna sig övervunnen, tvekade icke bourgeoisie att släppa lös passionerna, de fattigas och eländas raseri mot adeln och prästerna och fråntaga dem deras egendom, den huvudsakliga källan till deras makt.